

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 328/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om lika verksamhetsmuligheder for elnet-bolagen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gæller oversænt følgende skriftliga spørgsmål SS 328/2025 rd undertegnet av riksdagsledamot Vesa Kallio /cent m.fl:

Med vilka åtgærdelser æmnar regeringen sækerstælle fôrutseende investeringar i eldistributionsnæten æven i østra Finland fôr att Finland ska kunna væxa och att en ren omstællning fôrverkligas i hela Finland, med vilka åtgærdelser strævar regeringen efter att garantera att lagstiftningen och myndighetstillsynen ær lika fôr nêtblagen som ær verksamme i olika delar av landet och dærigenom deras kunder, har regeringen beredskap att bedøma om det finns mer tid att fôrlænga byggandet av ett vædersækert nêt frân 2036 till exempelvis 2044, med vilka åtgærdelser æmnar regeringen fræmja det kumulative utnyttjandet av underskottet og hur æmnar regeringen stærka beaktandet av fôrsvørningsberedskapen og beredskapen fôr undantagsfôrholdanden i myndighetstillsynen?

Som svar pæ dette spørgsmål ænfør jag følgende:

Elnêtblagen har kritiserat den nya tillsynsmodellen fôr elnêtsinnehavarna som Energimyndigheten beslutade om i december 2023 dâ den enligt bolagen inte møjliggør de fôrutseende investeringar i elnêtet som lyfts fram i det fôrsta avsnittet i det skriftliga spørgsmålet. Næstan alla elnêtsinnehavare har øverklagat Energimyndighetens beslut. Energimyndigheten har ansett att tillsynsmodellen som trædde i kraft i børjan av 2024 oppfyller de lagstadgade kraven pæ møjliggørande av nêtinvesteringar.

Bestæmmelser om elnêtstariffer finns i artikel 18 i EU:s elmarknadsfôrordning. De avgifter som tas ut av nêtoperætorerna fôr tilltræde till nêten, inklusive avgifter fôr anslutning till nêten, avgifter fôr anvændning av nêten og, i tillæmpliga fall, avgifter fôr dærmmed sammanhængande fôrstærkninger av nêten, ska avspegle kostnaderna, vara transparenta, beakta behovet av nêtsækerhet og nêtflexibilitet og spegle de faktiska kostnaderna, i den mæn dessa kostnader motsvaras av effektiva og strukturellt jæmførbara nêtoperætorers kostnader, samt tillæmpas pæ ett icke-diskriminerande sætt. Avgifterna ska inte inbegripa icke-relaterade kostnader fôr andra icke-relaterade politiska mæl.

Europeiska unionens domstol har i flera avgöranden (det senaste fallet C-718/18, kommissionen vs. Tyskland år 2021) bekräftat att den uteslutande befogenhet som enligt de ovannämnda direktiven tillkommer den nationella tillsynsmyndigheten inte kan överföras till ett annat organ genom nationell lagstiftning, och att medlemsstaternas processuella autonomi ska stämma överens med de mål och skyldigheter som fastställs i direktiven. Enligt domstolen kan metoderna för beräkning av överföringsavgifter för el inte regleras genom nationell lagstiftning. Regeringen kan därför inte ingripa i de principer för beaktande av investeringar som Energimyndigheten har fastställt i tillsynsmodellen.

Grundlagen garanterar likabehandling och principen om förvaltningens lagenlighet. Samma tillsynsmodell som fastställts av Energimyndigheten tillämpas på alla innehavare av distributionsnät i Finland. I elmarknadslagen beaktas förhållandena i mer glesbebyggda områden. I distributionsnäten ska en enhetlig överföringsavgift tillämpas på kunderna oberoende av om de är belägna i stadskärnor eller de glesare näten på landsbygden. Leveranssäkerhetskraven för distributionsnäten indelas på basis av befolkningstätheten i tre olika kravnivåer. Redan nu kräver vår lagstiftning att medborgare och företag behandlas lika. Samtidigt beaktar den relevanta lagstiftningen skillnaderna i de regionala förhållandena i olika delar av vårt land.

Enligt vår rättsordning hör bedömningen av lagenligheten i Energimyndighetens verksamhet som övervakar nätbolagen inte till regeringens behörighet, utan den utförs av behöriga domstolar och brottsbekämpande myndigheter.

För att förhindra att kunderna drabbas av olägenheter på grund av elavbrott ställdes det år 2013 för distributionsnätinnehavarna i lagen upp mål i syfte att förbättra elleveranssäkerheten. Syftet med att sätta mål för leveranssäkerheten var att reagera på de ökande behoven av leveranssäkerhet i ett allt mer elberoende samhälle, förebygga att underhållet av eldistributionsnäten blir eftersatt och förbereda sig på ett ökat antal extrema väderfenomen till följd av klimatförändringen. Dessa mål skapar en grund för distributionsnätinnehavarna när det gäller planeringen och dimensioneringen av nätet.

Enligt 51 § i elmarknadslagen ska ett distributionsnät planeras, byggas och upprätthållas så att fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över sex timmar för kunder inom detaljplaneområden eller avbrott på över 36 timmar för kunder på andra områden. När det gäller öar och små objekt som ligger avlägset kan man iaktta en leveranssäkerhet som grundar sig på de lokala förhållandena. Genomförandet av kraven ska ske stegvis. Om andelen jordkablar i det medelspänningsnät som hör till distributionsnätinnehavarens ansvarsområde har varit högst 60 procent vid utgången av 2018, ska distributionsnätinnehavaren inom sitt ansvarsområde uppfylla kraven på leveranssäkerhet senast vid utgången av 2036. För de distributionsnätinnehavare som nämns i det skriftliga spørsmålet har

således i lagen reserverats en övergångsperiod på nästan 23 år för att uppfylla leveranssäkerhetskraven.

Nätinnehavarna får själva besluta om de tekniska lösningar som elmarknadslagens krav på leveranssäkerhet förutsätter. Lagen påför ingen skyldighet att använda enbart jordkablar för att nå upp till den målsatta nivån på leveranssäkerheten. Nätinnehavarna kan använda de mest kostnadseffektiva tekniska lösningarna för att uppfylla dimensioneringskriteriet. År 2023 fogades ytterligare en bestämmelse till elmarknadslagen enligt vilken distributionsnätinnehavaren i stället för investeringar i mån av möjlighet ska utnyttja flexibilitetstjänster för att effektivisera driften och utvecklingen av sitt distributionsnät.

I utkastet till regeringens energi- och klimatstrategi, som var på remiss i somras, var målet att trygga tillgången på el och en god driftsäkerhet i stads-, tätorts- och glesbygdsområden. Man bör komma ihåg att kunderna i de glesare näten på landsbygden måste betala samma överföringsavgift som nätinnehavarens kunder i stadscentrumen. Därför anses det ur kundernas synvinkel inte vara en jämlik verksamhetspolitik att tidtabellen för uppfyllandet av leveranssäkerhetskraven skjuts upp ytterligare genom lagstiftningsåtgärder. Distributionsnätinnehavarna behöver vara aktiva och innovativa för att hitta så kostnadseffektiva genomförandesätt som möjligt för att uppfylla leveranssäkerhetskraven.

Med nätövervakningsmodellen fastställs ett maximivärde för distributionsnätinnehavarnas omsättning. Lagstiftningen förpliktar dock inte distributionsnätinnehavarna att intäktsföra bolagets maximala skäliga avkastning som fastställts av Energimyndigheten. Ansamlingen av ett så kallat underskott som underskrider en skälig avkastning i bolaget har i regel begränsats till en fyraårig kontrollperiod. Denna tid kan av vägande skäl förlängas med fyra år. Bestämmelsen har utarbetats för att skydda kunderna, särskilt vid företagsförvärv. De så kallade underskotten är en post utanför balansräkningen som säljaren i en nätbolagsaffär kan prissätta till köpesumman. Därför är det motiverat att begränsa ansamlingen av underskott till nätbolaget, eftersom köparen efter företagsförvärvet skulle höja priserna avsevärt för att få en ersättning för den köpesumma han eller hon betalat. I nätprissättningen bör man sträva efter att undvika stora enskilda prishöjningar för kunderna. En jämn prisutveckling även i situationer med stigande priser är ett bättre alternativ för kunderna och lättare för dem att acceptera.

I det ovan nämnda utkastet till regeringens energi- och klimatstrategi anser man att energisäkerheten är en central faktor för den ekonomiska stabiliteten och det samhälleliga välbefinnandet. I utkastet föreslås som en politisk åtgärd att utveckla energinätens återhämtningsförmåga och reparationskapacitet genom att främja lagringen av kritiska komponenter i energinäten. Regeringen har som mål att säkerställa ett tillförlitligt och hållbart energisystem till överkomligt pris. Regeringens mål är att dra upp riktlinjer för de politiska åtgärderna i sin energi- och klimatstrategi i november 2025.

Helsingfors 24.10.2025

Miljö- och klimatminister Sari Multala